

Slutrapport
Samhällsekonomisk utvärdering
Projekt Sigma

Samordningsförbundet i norra Örebro län

2009-03-28

Innehållsförteckning

Innehållsförteckning	1
Sammanfattning	2
Samhällsekonomisk utvärdering av projektet Projekt Sigma	3
Inledning.....	3
Ekonomisk analys	3
Samhällsekonomisk potential.....	3
Potentialens fördelning på produktion och real resursförbrukning.....	5
Intäkter	6
Samhället som helhet	6
Kommunen	6
Landstinget	7
Arbetsförmedlingen.....	7
Försäkringskassan	7
Övrig stat.....	7
Staten totalt.....	7
Individerna/hushållen	7
Försäkringsgivarna	7
Kostnader	8
Lönsamhet	8
Samhället som helhet	8
Kommunen	8
Landstinget	8
Staten.....	8
Diskussion	9
Bilagor	11
Projekt Sigma	11
Tabellbilaga.....	13
Vad är Nyttosam?	15
Avgränsningar och antaganden	15

Sammanfattning

Samordningsförbundet i norra Örebro län har gett payoff.nu i uppdrag att utvärdera de samhällsekonomiska effekterna för 30 individer som deltagit i projektet Projekt Sigma. För att genomföra utvärderingen har payoff.nu's modell Nyttosam använts.

De viktigaste resultaten av utvärderingen är följande:

1. Samhället som helhet
  - a. Payoff-tiden är tre månader
  - b. Lönsamheten på kort respektive lång sikt är 956 000 kr respektive 9,5 milj. kr
  - c. Lönsamheten per deltagare är 31 900 kr på kort sikt och 318 000 kr på lång sikt
  - d. Verkningsgraden, uttryckt som utnyttjad potential i relation till tillgänglig potential är nio procent. Verkningsgraden är en kombination av minskad produktion (- en procent) och minskat behov av vård, omsorg och handläggning (53 procent)
2. Aktörerna
  - a. Payoff-tiden för kommunen är en månad
  - b. Payoff-tiden för landstinget är en månad
  - c. Såväl kommunen som landstinget har positiv lönsamhet på lång sikt
  - d. Kommunens lönsamhet på lång sikt är 14,4 milj. kr, motsvarande 480 000 kr per deltagare
  - e. Deltagarna har i genomsnitt förbättrat sin disponibla inkomst på kort sikt med cirka 23 000 kr.

Utvärderingen visar att det finns stora samhällsekonomiska vinster av att personer kan bryta sitt utanförskap och övergå till en aktiv situation som innebär en högre grad av självtillit men även ökat attraktionsvärde på arbetsmarknaden. Konkret innebär det att personer går till någon form av anställning från att ha varit bidragsberoende i före-läget. På detta sätt bidrar individerna till samhällets produktion samtidigt som många minskar sin konsumtion av tjänster från samhällets olika aktörer.

Analysen utgår från deltagarnas status 12 månader före respektive 12 månader efter att de har lämnat verksamheten. Det vore naturligtvis mycket intressant att följa deltagarna över en längre tidsperiod och studera varaktigheten av de effekter som verksamheten gett upphov till. En fortsatt uppföljning och samhällsekonomisk utvärdering av individernas status vore därför intressant att genomföra sedan minst ett år förflutit. Denna ytterligare utvärdering kan då påvisa hur stor del av den kvarstående samhällsekonomiska potentialen som återskapats.

Till sist vill vi betona att denna slutrapport är en delstudie. En strävan är att urvalet skall vara representativt och så omfattande som möjligt. Denna utvärdering omfattar huvuddelen av deltagarna och urvalet har gjorts slumpmässigt. Varje projekt/verksamhet är också unikt avseende målgruppens sammansättning, metodik, resurser, tid i åtgärd, syfte och mål. I slutet av rapporten har vi från payoff.nu redovisat en del synpunkter på resultatet, som vi bygger på våra erfarenheter av tidigare genomförda utvärderingar. Vid redovisningen av slutrapporten är vi beredda att diskutera utfallet ytterligare.

Samhällsekonomisk utvärdering av projekt Sigma

payoff.nu har fått i uppdrag av Samordningsförbundet i norra Örebro län att utvärdera de samhällsekonomiska effekterna för 30 individer, som deltagit i projekt Sigma. För att genomföra utvärderingen har payoff.nu´s modell NyttoSam använts .

Uppdraget har bestått i att samla in information angående deltagarnas försörjningssituation och dess nyttjande av samhällets resurser. Utvärderingen syftar till att studera hur personernas situation efter att ha lämnat verksamheten förändrats relativt situationen före dess medverkan i verksamheten. Det insamlade underlaget kring varje deltagare har bearbetats med stöd av NyttoSam. Utfallet har sedan analyserats och sammanställts i denna rapport. Återföringen till uppdragsgivaren sker slutligen i form av ett överlämnande av rapporten i kombination med en muntlig presentation.

Inledning

Projekt Sigma är ett projekt som drivs av Samordningsförbundet i norra Örebro län. Målgruppen är personer som är aktuella på två eller flera myndigheter samt är i behov av samordnade insatser. Det främsta målet med projekten är att deltagarna skall komma i ett arbete, egenförsörjning och leva ett självständigt liv.

För ytterligare information om projekt Sigma, se bilaga.

Rapporten är upplagd så att den inledningsvis redovisar projektets samhällsekonomiska potential. Därefter redovisas de intäkter som skapats utifrån deltagarnas medverkan i verksamheten. I nästa steg redovisas de kostnader projektet haft för deltagarna varefter lönsamheten i form av såväl payoff-tid, som en kort- och långsiktig kostnads-/intäktskalkyl redovisas.

Resultaten redovisas dels för samhället som helhet men även för övriga aktörer/sektorer som ingår i samhället; kommunen, landstinget, staten samt individerna/hushållen och försäkringsgivarna. För staten sker en särredovisning för arbetsförmedlingen, försäkringskassan och övrigt inom den statliga sektorn, ”övrig stat”.

För kommunen och landstinget redovisas även intäkterna på kort och lång sikt uppdelat i finansiella (bistånd och skatter) och reala (handläggning, utredning m.m.) effekter.

Ekonomisk analys

Den ekonomiska analysen är uppdelad i fyra delar;

1. Samhällsekonomisk potential,
2. Intäkter på kort och lång sikt,
3. Kostnader för vidtagna åtgärder samt
4. Lönsamhet på kort och lång sikt inklusive payoff - tid

Detaljerade tabeller kring intäkter, kostnader och lönsamhet finns i slutet på rapporten.

Samhällsekonomisk potential

I tabell 1 nedan framgår verksamhetens samhällsekonomiska potential. Med det avses vilket samhällsekonomiskt värde som maximalt kan uppnås när projektet startade, kopplat till de 30 individer som ingår i utvärderingen. Ett fullständigt lyckat resultat innebär en ”verkningsgrad” på 100 procent, dvs. att hela potentialen kunnat utnyttjas genom verksamhetens drivande.

Tabell 1. Sammanställningen visar projektets samhällsekonomiska potential på kort och lång sikt.

	Kort sikt	max	min	Lång sikt, sannolikt	Lång sikt, teoretiskt
Tillgänglig potential i föreläge, varav	14 606 014 kr	1 124 859 kr	129 791 kr	153 milj. kr	379 milj. kr
produktion	11 974 323 kr				
vård, omsorg och handläggning	2 631 691 kr				
Utnyttjad potential i efter-läget, varav	1 277 205 kr				
produktion	-124 165 kr				
vård, omsorg och handläggning	1 401 370 kr				
Verkningsgrad, varav	9 %				
produktion	-1 %				
vård, omsorg och handläggning	53 %				
Kostnad per verkningsgrad	1 225 kr				
Kvarvarande potential i efterläge	13 328 827 kr				

Med tillgänglig potential på kort sikt avses den potential som finns att tillgå första året efter att individen lämnat verksamheten. Potentialen är fastställd till det samhällsekonomiska värde som motsvaras av ett heltidsarbete med genomsnittslön (20 500 kr) plus den (eventuella) reala resursförbrukning i form av vård och omsorg som är kopplad till den enskilda individen vid ingång i projektet. För en individ som står utanför arbetsmarknaden och inte överkonsumerar¹ vård eller omsorg utgör potentialen cirka 430 000 kr.

Högsta potential på individnivå i projekt Sigma var ca 1,1 milj. kr vilket är kopplat till en individ som i föreläget inte arbetade och som behövde omfattande offentliga stödinsatser. Den totala potentialen utgjorde cirka 14,6 milj. kr vid projektets start.

Den utnyttjade potentialen visar hur mycket av det tillgängliga utrymmet som kunnat återskapas under det första året efter deltagarna lämnat projektet. I detta fall har 1,3 milj. kr kunnat återskapas, vilket motsvarar en ”verkningsgrad” på 9 procent².

Ett alternativt sätt att beskriva projektets effektivitet är att beräkna ”kostnad per verkningsgrad”. Detta mått fås genom att dividera projektets genomsnittliga åtgärds-kostnad per deltagare med verkningsgraden. Måttet beskriver hur mycket varje procent av verkningsgraden ”kostat” att uppnå i genomsnitt. I detta projekt blir kostnaden per verkningsgrad 1 225 kr³.

Beräknar man den långsiktiga potentialen kan det ske på två olika sätt; ett ”sannolikt” och ett ”teoretiskt”. Det sannolika perspektivet, som bygger på en försiktighetsprincip, baseras på antagandet att deltagande individer behåller den status avseende arbete och vårdkonsumtion de har när de lämnar projektet under halva tiden fram till förväntad pensionsålder (vilket i

¹ Med överkonsumtion avses vi den konsumtion som ligger utöver den normala konsumtion som är kopplad till ”livets vardag”

² $1,3/14,6 = 9 \%$

³ $10\,714/9 \text{ %} = 1\,225 \text{ kr}$

nuläget är 62 år). Det teoretiska perspektivet bygger i sin tur på antagandet att individerna behåller sin status hela tiden fram till maximal pensionsålder (dvs. 67 år).

Även om dessa långsiktiga beräkningar bygger på olika antaganden om framtiden visar beräkningarna vilka stora potentialer det finns i att bryta utanförskapet hos människor, särskilt när de är unga och har många ”avbetalningsår” fram till sin pension. Sålunda har en av de deltagande individerna en långsiktig potential på 12 milj. kr beräknat enligt det försiktigare antagandet. Det höga värdet är bl. a beroende på just denna individs låga ålder. Motsvarande medelvärde för alla 30 deltagare är drygt 5 milj. kr.

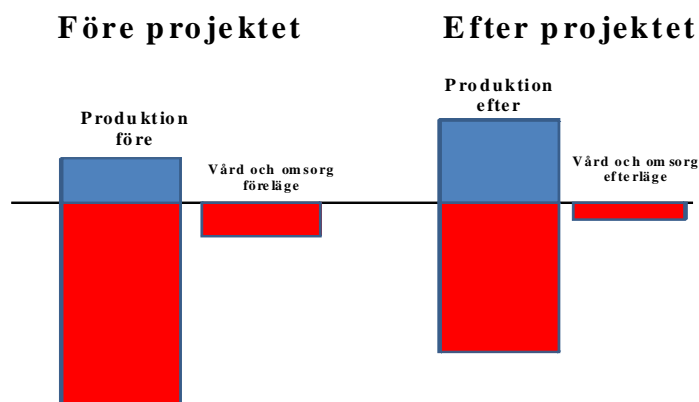
Potentialens fördelning på produktion och real resursförbrukning

En fördjupad analys som åskådliggör projektets resultat mer i detalj är att beskriva hur projektets potential har utnyttjats dels genom ökad produktion dels genom förändrat behov av vård, omsorg och handläggning.

Staplarna till vänster i figur 1 nedan beskriver situationen i föreläget medan de till höger åskådliggör efterläget. Den totala potentialen i föreläget (14,6 milj.kr) är fördelad på möjligt produktionsutrymme (11,9 milj. kr) och möjlig minskad förbrukning av reala resurser (2,6 milj. kr). Dessa potentialer åskådliggörs av de röda staplarna under den horisontella linjen till vänster. Den produktion som förekommer i föreläget (846 000 kr) åskådliggörs i sin tur av den blå stapeln ovan linjen.

Utnyttjad potential i efterläget är 1,3 milj. kr. Detta är fördelat på 124 000 kr i minskad produktion och 1,4 milj. kr på minskat behov av vård, omsorg och handläggning. Detta resultat åskådliggörs av staplarna till höger om den streckade linjen.

Idealläget, dvs. när hela potentialen är återskapad, innebär att hela den blå ”produktionsstapel” befinner sig ovanför linjen i kombination med att ”vård- och omsorgsstapel” är lika med noll.

Figur 1. Projektets potential fördelad på produktion och real resursförbrukning i före- respektive efterläge. Potentialen åskådliggörs av de röda staplarna under strecket medan faktisk produktion är de blåmarkerade staplarna över strecket. Staplarna är en illustration och speglar inte det faktiska utfallet i projekt Sigma.

Intäkter

I tabell 2 redovisar vi en sammanställning över de intäkter projektet genererat på kort sikt för samhället som helhet samt för alla berörda sektorer i samhället; dvs. kommun, landstinget, staten, individen/hushållet samt försäkringsgivarna.

Dessutom särredovisas intäkterna för Arbetsförmedlingen, Försäkringskassan och övrig stat⁴, dvs. de delsektorer som tillsammans utgör staten totalt.

De prognostiserade intäkterna på lång sikt redovisas för samhället som helhet samt för vissa sektorer i samhället; kommun, landsting och stat. Även för Arbetsförmedlingen och Försäkringskassan särredovisas långsiktiga intäkter. Anledningen till att intäkterna på lång sikt inte redovisas för övrig stat, individ/hushåll och försäkringsgivarna är att dessa uppgifter inte är så relevanta i sammanhanget.

Förutom dessa uppgifter redovisas även spannen i utfallen, dvs. maximi- och minimivärden på intäkterna för de olika sektorerna, såväl på kort som på lång sikt. Likaså redovisar vi medelvärden på de kortsiktiga intäkterna.

Samhället som helhet

Som framgår av tabell 2 (tabellerna finns som bilaga i slutet av rapporten) beräknas den samhällsekonomiska intäkten, baserad på de 30 deltagarnas produktion och minskade resursförbrukning, på kort sikt utgöra 1,3 milj. kr. Med *kort sikt* avses en 12 månaders period då vi jämför utfallet i ett efterläge med motsvarande i ett föreläge, dvs. hur situationen var för individerna innan de kom in i verksamheten. Intäkten är således skillnaden mellan värdet i efterläget med värdet i föreläget.

Den långsiktiga intäkten, baserad på antagandet om att den aktuella statusen i efterläget bevaras under halva tiden fram till förväntad pensionsålder⁵, utgör 9,8 milj. kr.

Variationen i intäkt är stor mellan deltagarna. Kortsiktigt är spridningen (skillnaden mellan bästa och sämsta utfall) cirka 900 000 kr medan den är nästan 6,6 milj. kr på lång sikt. Största intäkten bidrar de med som kommit in i heltidsarbete utan lönesubvention i kombination med minskat behov av offentliga tjänster som t.ex. sjukvård.

Kommunen

På kort sikt är utfallet för kommunen en intäkt på närmare 1,4 milj. kr.

Delar vi upp den totala effekten för kommunen på de tre olika intäktskällor som vårt program beräknar - bistånd, skatt och real resursförbrukning - kan vi konstatera att skatteintäkterna har ökat med 237 000 kr. Den reala resursförbrukningen (huvudsakligen handläggningstid för socialtjänsten) har minskat med 653 000 kr samtidigt som det ekonomiska biståndet har reducerats med 490 000 kr i efterläget jämfört med föreläget.

Sammantaget leder alltså detta till en kortsiktig intäkt på 1,4 milj. kr⁶. Kommunen ökar sina intäkter allra mest för de personer som gått från ett helt beroende av försörjningsstöd till heltidsarbete (med eller utan lönesubvention). Kommunens genomsnittliga intäkt per deltagare i projekt Sigma är cirka 46 000 kr på kort sikt.

Den långsiktiga intäkten för kommunen är också, utifrån våra antaganden om produktivitetens status fram till deltagarnas förväntade pensionsålder, positiv och utgör 14,4 milj. kr.

⁴ Med "övrig stat" avses de olika skatteeffekter som påverkar staten.

⁵ Med förväntad pensionsålder avses den ålder där vi i genomsnitt går i ålderspension. F.n. är det cirka 62 år.

⁶ 490 000 + 237 000 + 653 000 = 1 380 000 kr

Ser vi på utfallet för de enskilda deltagarna varierar intäkten mycket. Skillnaden mellan bästa och sämsta utfall är cirka 530 000 kr på kort sikt medan det på lång sikt är 3,5 milj. kr.

Landstinget

Även för den landstingskommunala sektorn är intäkten positiv, på kort sikt 636 000 kr. Orsaken till det positiva utfallet är främst kopplat till det minskade behovet av vård i efterläget. Medelvärdet i intäkt på kort sikt är 21 700 kr per deltagare i verksamheten. Variationen i intäkt mellan bästa och sämsta utfall utgör 102 000 kr.

På lång sikt är intäkten för landstinget 7 milj. kr. Variationen mellan bästa och sämsta utfall är knappt 1,5 milj. kr.

Arbetsförmedlingen

Arbetsförmedlingen har kostnader både på kort och på lång sikt, cirka 741 000 kr respektive 7,6 milj. kr med ett spann på individnivå på 309 000 kr på kort sikt. Orsaken till dessa kostnader är att Arbetsförmedlingen har kostnader för lönesubventioner, utbildningar och handläggning.

Försäkringskassan

Försäkringskassans har ett underskott på kort sikt på 1,1 milj. kr med ett spann på individnivå på drygt 236 000 kr. Långsiktigt är underskottet 14,4 milj. kr. Orsaken till det negativa utfallet är att individernas faktiska behov synliggjorts genom deltagandet i projektet och att relevanta åtgärder och försörjning kunnats sättas in, bl. a rehabilitering och sjukpenning.

Övrig stat

Den totala intäkten för övrig stat på 400 000 kr på kort sikt härleds till de intäkter staten erhåller för de personer som bryter sitt utanförskap och kommer i arbete. Främsta intäktskällor är inbetalade sociala avgifter och indirekta skatter kopplade till den ökade produktionen. Spridningen mellan bästa och sämsta utfall är 244 000 kr.

Staten totalt

I ”staten totalt” ingår de samlade effekterna för Arbetsförmedlingen, Försäkringskassan samt övrigt som påverkar de statliga finanserna. Totala kostnaden är närmare 1,5 milj. kr, varav den största kostnaden utgörs av ersättningar från Försäkringskassan och Arbetsförmedlingen. Spannet mellan bästa och sämsta utfall för staten är cirka 308 000 kr. På lång sikt är statens totala kostnader beräknade till cirka 18,6 milj. kr.

Individerna/hushållen

De 30 deltagarnas sammanlagda disponibla inkomst har på kort sikt förbättrats med 700 000 kr. I genomsnitt innebär det en förbättring på ca 23 000 kr per deltagare.

Försäkringsgivarna

För de organisationer som tillhandahåller avtalsförsäkringar är intäkten för försäkringsgivarna på kort sikt 29 000 kr med ett spann på 16 000 kr. Upphovet till denna intäkt är att några av deltagarna kommit i arbete efter att ha lämnat verksamheten.

Kostnader

Kostnaden för de 30 personer som ingår i utvärderingen har varit 321 000 kr inklusive och 257 000 kr exklusive indirekta skatter⁷. Utslaget per deltagare motsvarar det en kostnad, inklusive indirekta skatter, på cirka 10 700 kr. Av denna kostnad står kommunen, regionen, försäkringskassan och arbetsförmedlingen för 25 procent vardera. Sammanställningen finns redovisad i tabell 4.

Lönsamhet

I tabell 5 redovisas en sammanställning över projektets lönsamhet för samhället som helhet samt för kommunen, landstinget, arbetsförmedlingen, försäkringskassan samt staten totalt. Lönsamheten redovisas såväl ut ett kortsiktigt som ett långsiktigt perspektiv. Dessutom redovisas, där det är relevant⁸, payoff-tiden. Med payoff-tid avses efter hur lång tid åtgärdskostnaden är "betald" i form av ökade intäkter.

Samhället som helhet

Lönsamheten för samhället som helhet beräknad som payoff-tid ger ett utfall på tre månader. Detta ska tolkas som att den kostnad som de 30 deltagarna genererat är återbetalade till samhället (i form av ökad produktion och minskad real resursförbrukning) tre månader efter projektstart.

Vad gäller den kortsiktiga lönsamheten, dvs. skillnaden mellan intäkter och kostnader under en 12-månaders period efter projektavslut jämfört med en lika lång period i föreläget, är den positiv för samhället och utgör cirka 956 000 kr. Den långsiktiga lönsamheten, beräknad på en prognos gjord fram till förväntad pensionsålder utgör cirka 9,5 milj. kr.

Skälet till det positiva utfallet är dels att projektkostnaden ses som en engångskostnad, dels att många av deltagarna kraftigt minskat sitt behov av olika stöd- och vårdinsatser.

Skillnaden i utfall är inte så stor och varierar mellan deltagarna på kort sikt mellan 659 000 kr och -239 000. kr. Utslaget per deltagare är den genomsnittliga lönsamheten på lång sikt för samhället cirka 348 000 kr.

Kommunen

Återbetalningstiden för kommunen är en månad. Lönsamheten är positiv på såväl kort som lång sikt, 1,3 milj. kr respektive 14,4 milj. kr. Utslaget per deltagare är den genomsnittliga lönsamheten på lång sikt för kommunen cirka 480 000 kr.

Spannet mellan bästa och sämsta utfall på individnivå är cirka 533 000 kr.

Landstinget

Landstingets lönsamhet på kort sikt är cirka 572 000 kr. Detta motsvarar en återbetalningstid på en månad. På lång sikt är lönsamheten beräknad till cirka 6,9 milj. kr. Lönsamheten per deltagare är cirka 230 000 kr på lång sikt.

Staten

Staten totalt inklusive de olika delsektorerna, Arbetsförmedlingen, Försäkringskassan och har en negativ lönsamhet, på kort sikt närmare 1,7 milj. kr och på lång sikt cirka 18,8 milj. kr.

Försäkringskassan har på kort sikt en negativ lönsamhet, - 1,2 milj. kr. Långsiktigt är lönsamheten också negativ och utgör drygt -14,4 milj. kr.

⁷ Det samhällsekonomiska värdet/påverkan på BNP beräknas inklusive indirekta skatter.

⁸ Beräkningen är enbart relevant om den kortsiktiga intäkten är positiv.

Arbetsförmedlingens lönsamhet är negativ på kort sikt, drygt - 805 000 kr. På lång sikt är lönsamheten också negativ, cirka - 7,6 milj. kr. Denna del skulle vara särskilt intressant att följa upp, dels vad avser tillkommande möjliga anställningar för deltagare som inte nått en anställning genom projektet och dels att se hur anställningen utvecklas för deltagare, som fått en anställning genom projektet.

Diskussion

Medelådern bland alla deltagare i projektet är 39,4 år medan medelådern bland urvalets deltagare är 40,6 år. Andelen kvinnor i projektet är 64 procent medan andelen kvinnor i urvalet är 80 %.

De ekonomiska nyckeltal som ger bästa möjlighet till jämförelse med andra projekt är payoff-tiden och ”verkningsgraden”. För samhället som helhet är payoff-tiden tre månader medan verkningsgraden är 9 procent.

Flertalet av de projekt payoff.nu utvärderat under det senaste året har i genomsnitt en längre payoff-tid än projekt Sigma, spannet är mellan två och 80 månader. Verkningsgraden för projektet är lägre än snittet på de utvärderingar som payoff.nu genomfört, där spannet ligger mellan fyra och 36 procent. Kostnaden per deltagare ligger mycket lågt i jämförelse med övriga projekt som utvärderats under det senaste året.

Det resultat som avviker mest för detta projekt är att deltagarnas sammanlagda produktionsvärde minskat något i efter-läget. Trots detta är payoff-tiden kort vilket förklaras av att kostnaden per deltagare är låg och att förbrukningen av reala resurser i form av stöd och vård minskat med 53 procent.

Att på detta underlag uttala sig om huruvida projekt Sigma är mer eller mindre lyckat än andra projekt/verksamheter är dock svårt då underlaget i jämförelsematerialet än så länge är knapphändigt. Till svårigheten att tolka resultatet bidrar även att graden av komplexitet kan variera mellan målgrupperna i de olika utvärderingarna, men även urvalets representativitet samt precisionen i de individuella uppgifterna kring deltagarna.

Det som utmärker detta projekt relativt övriga genomförda utvärderingar är att:

- Återbetalningstiden för samhället är kort, bara tre månader
- Verkningsgraden på 9 procent ligger i det lägre intervallet, spannvidden på övriga projekt är fyra – 36 procent
  - Produktionsvärdet har minskat något efter genomfört projekt
  - Deltagarnas behov av vård och omsorg har minskat rejält
- Den samhällsekonomiska kostnaden per deltagare är relativt låg, 10 714 kr. Detta ger ett utfall på 1 225 kr i ”kostnad per verkningsgrad” i procent per deltagare

Till sist ett par funderingar - som alltid är relevanta att belysa och diskutera - är dels vad som skulle hänt dessa individer om de inte fått möjligheten att delta i projektet, dels vilket fortsatt stöd tidigare deltagare i projektet behöver för att behålla den positiva utvecklingen, men också för att utnyttja potentialen hos de som inte förbättrat sin situation.

Denna utvärdering kan också användas för att dra slutsatser av projektet och vidare diskussioner om vilka satsningar, som skall göras från finansierarnas sida för att bryta utanförskap och få fler i arbete.

Detaljerad information om utvärderingens samhällsekonomiska utfall finns att tillgå i de olika tabeller som finns redovisade i rapportens tabellbilaga.

Rapporten är sammanställd av payoff.nu
2009-03-28

Claes Malmquist
claes@payoff.nu

Sven Vikberg
sven@payoff.nu

Kontaktperson för projekt Sigma:
Jenny Jansson
jenny.jansson@nora.se

Bilagor

Presentation projekt Sigma
 Samhällsekonomisk utvärdering redovisad i tabeller
 Presentation av NyttoSAM

Projekt Sigma

Projektets verksamhet, syfte och mål

Syfte och mål för samverkansarbetet i SIGMA-gruppen är:

- att skapa en utökad och förbättrad samsyn och samverkan
- att minimera risken att personer är långvarigt: sjukskrivna, arbetslösa, socialbidragsberoende och i inaktivitet
- att förhindra rundgång bland olika myndigheter
- att möjliggöra snabba och korrekta bedömningar för att personen ska få rätt insatser och erbjudas lämplig aktivitet med utgångspunkt från individens behov, resurser, förutsättningar och funktionsförmåga
- att genom samordnade insatser ge skapa ökade möjligheter och bättre förutsättningar till att personen uppnår eller förbättrar sin arbetsförmåga samt kan leva ett självständigt liv.

Målgruppen är de personer som är aktuella på två eller flera myndigheter samt är i behov av samordnade insatser. Vid behov bjuds personen in till ett samtal där den enskildes behov, resurser, hinder, ansvar och förutsättningar kartläggs. En handlingsplan med förslag på åtgärder kommer att upprättas och följas upp. På detta sätt kan personen ge och få information vid ett och samma tillfälle vilket minskar risken för rundgång och missförstånd.

Vi har träffat personerna i olika grupperingar beroende på individens önskemål och behov. Ungefär 25 deltagare har fått särskilt stöd av samordnaren i gruppen. De allra flesta vi träffat är personer som står långt ifrån arbetsmarknaden och har en kombinerad problematik. Psykisk ohälsa och funktionsnedsättning finns hos fler än 80%.

Gruppen träffas normalt sett 2 tim/vecka för att diskutera ärenden, göra uppföljningar, intervjuer/kartläggningar, planering samt informera om regler, verksamheter etc.

I gruppen tas ärenden upp som remitterats från någon av myndigheterna. Remissen skall innehålla frågeställning, syfte samt samtycke från individen. I vissa fall är syftet att få till en snabb och gemensam bedömning. I andra fall handlar det om en långsiktig planering med långvarig kontakt och många insatser. Behov och förutsättningar styr inriktningen för respektive individ.

Deltagare

Totalt antal deltagare: 133 personer fördelat på 189 ärenden. 56 personer har varit avslutade och kommit tillbaka/varit vilande.

Genomsnittlig ålder för samtliga personer beräknat på när de lämnade projektet är 39,4 år. Beräkningen är baserad på de 133 personerna, inte för varje ärende.

På begäran av SOFINT skall antalet ungdomar t.o.m. 29 år redovisas och fördelningen har sett ut på följande sätt:

2006: 19 % ungdomar (varav 71 % kvinnor och 29 % män)

2007: 31 % ungdomar (varav 60 % kvinnor och 40 % män)

2008: 38 % ungdomar (varav 47 % kvinnor och 53 % män)

Ungdomsgruppen har ökat under åren och det blir fler killar som remitteras till gruppen.

Könsfördelningen för samtliga individer är 64 % kvinnor (85 st) och 36 % män (48 st).

Könsfördelningen har sett ut på följande vis under åren:

2006: 64 % kvinnor och 36 % män

2007: 61 % kvinnor och 39 % män

2008: 64 % kvinnor och 36 % män

Arbete

18 personer var i någon form av anställning med eller utan lönesubvention på hel- eller deltid i föreläget.

39 personer var i någon form av anställning med eller utan lönesubvention på hel- eller deltid i efterläget. Ytterligare 2 personer är på gång att få anställning med lönesubvention inom den närmaste framtiden (2-3 månader).

Studier

15 personer studerade i någon form i föreläget.

Fördelning: 1 vuxen studerade deltid på Komvux och 1 vuxen läste SFI. Resterande 13 personer läste på gymnasiet, IV-programmet, Komvux eller motsvarande och var i "gymnasieålder" dvs ej fyllda 21 år.

7 personer studerade i någon form i efterläget.

Fördelning: 2 st ungdomar under 25 år. 1 vuxen läste SFI. 1 vuxen påbörjade arbetsmarknadsutbildning via Arbetsförmedlingen. 3 st studerade på Komvux. 6 av de 7 personerna hade inte studerat i föreläget.

Tabellbilaga

Uppgifterna i tabellerna gäller de 30 deltagare som ingått i utvärderingen

Tabell 2. *Intäkter på kort och lång sikt för samhället som helhet samt för olika sektorer i samhället. Uppgifterna gäller de deltagare som ingår i utvärderingen.*

	Kort sikt	max	Min	Lång sikt	max	min
Samhället som helhet	1 277 205 kr	669 988 kr	-227 986 kr	9 851 196 kr	4 354 920 kr	-2 165 867 kr
Kommunen	1 380 604 kr	523 336 kr	-9 746 kr	14 454 247 kr	3 401 683 kr	-126 751 kr
Landstinget	636 253 kr	88 860 kr	-13 407 kr	6 968 514 kr	1 301 727 kr	-194 398 kr
Arbetsförmedlingen	-741 239 kr	88 764 kr	-220 289 kr	-7 582 923 kr	390 260 kr	-2 161 423 kr
Försäkringskassan	-1 136 959 kr	51 078 kr	-185 520 kr	-14 394 470 kr	893 865 kr	-2 592 303 kr
Övrig stat	399 610 kr	180 104 kr	-64 009 kr	3 337 858 kr	1 170 674 kr	-608 085 kr
Staten totalt	-1 478 588 kr	85 861 kr	-222 382 kr	-18 639 535 kr	1 084 151 kr	-2 801 773 kr
Individer-na/hushållen	699 967 kr	103 442 kr	-75 406 kr	6 802 941 kr	1 072 426 kr	-1 470 410 kr
Försäkringsgivarna	38 969 kr	11 211 kr	-4 790 kr	265 029 kr	95 537 kr	-81 425 kr

Tabell 3. *Intäkter på kort sikt uppdelade i finansiella och reala effekter för kommunen och landstinget. Uppgifterna gäller de deltagare som ingår i utvärderingen.*

	Kort sikt	Max	min	medel
Kommunen, varav	1 380 604 kr	523 336 kr	-9 746 kr	46 020 kr
bistånd	490 236 kr	87 831 kr	0 kr	16 341 kr
skatt	237 368 kr	35 423 kr	-17 237 kr	7 912 kr
omsorg och handläggning	653 000 kr	454 400 kr	0 kr	21 767 kr
Landstinget, varav	636 253 kr	88 860 kr	-13 407 kr	21 208 kr
skatt	109 507 kr	16 342 kr	-7 952 kr	3 650 kr
vård	526 746 kr	78 698 kr	-11 686 kr	17 558 kr

Tabell 4. Kostnader för verksamhetens genomförande uppdelat på samhället som helhet samt på berörda aktörer. Samhällets kostnader är inklusive indirekta skatter. Uppgifterna gäller de deltagare som ingår i utvärderingen.

		Per deltagare
Samhället som helhet	321 429 kr	10 714 kr
Kommunen	64 286 kr	2 143 kr
Landsting	64 286 kr	2 143 kr
Arbetsförmedlingen	64 286 kr	2 143 kr
Försäkringskassan	64 286 kr	2 143 kr

Tabell 5. Lönsamhet på kort och lång sikt samt payoff-tid för samhället som helhet samt för olika sektorer i samhället. Uppgifterna gäller de deltagare som ingår i utvärderingen.

	Kort sikt	max	min	Lång sikt	Payoff-tid
Samhället som helhet	955 777 kr	659 273 kr	-238 700 kr	9 529 767 kr	3
Kommunen	1 316 319 kr	521 193 kr	-11 889 kr	14 389 961 kr	1
Landsting	571 968 kr	86 717 kr	-15 550 kr	6 904 229 kr	1
Arbetsförmedlingen	-805 525 kr	86 621 kr	-222 432 kr	-7 647 209 kr	----
Försäkringskassan	-1 201 245 kr	48 935 kr	-187 663 kr	-14 458 756 kr	----
Övrig stat	335 324 kr	177 961 kr	-66 152 kr	3 273 572 kr	
Staten totalt	-1 671 445 kr	79 432 kr	-228 810 kr	-18 832 392 kr	----
Individerna/hushållen	699 967 kr			6 802 941 kr	
Försäkringsgivarna	38 969 kr			265 029 kr	

Vad är NyttoSam?

Modellen NyttoSam har sitt ursprung i ett annat samhällsekoniskt verktyg, SamPop. Under år 2007 tog payoff.nu över rättigheterna till SamPop från Arbetslivsresurs. SamPop togs ursprungligen fram av Samhall Resurs för ca 10 år sedan. Därefter har modellen vidareutvecklats och uppdaterats och fått namnet NyttoSam. En del av modellen avser programvara, som kontinuerligt uppdateras med förändringar av skatter, ersättningar, normkostnader osv.

Med stöd av NyttoSam genomför payoff.nu utvärderingar och analyser av projekt och verksamheter, som syftar till att minska utanförskapet i samhället och som skall leda till att individernas självförsörjningsgrad ökar. Uppdraget inbegriper utbildning riktad mot uppdragsgivaren, support under uppgiftsinsamlingen, ev. delrapporter samt en slutrapport som redovisas direkt hos kund.

Kortfattat fungerar programmet på följande sätt: genom att kartlägga en individs livs- och försörjningssituation FÖRE en åtgärdsperiod och sedan jämföra detta med motsvarande situation EFTER åtgärden beräknar NyttoSam de ekonomiska effekter som uppstår. Effekterna beräknas för såväl samhället som helhet, som för olika aktörer. De aktörer som redovisas separat i programmets standardversion är kommun/stad, landsting/region, försäkringskassa, arbetsförmedlingen, övrig stat⁹, staten totalt, försäkringsgivarna och individen själv.

NyttoSam ska ses som ett verktyg, som visar storleksordningen på utfallet av de vidtagna åtgärderna för samhället och respektive aktör. Utfallets precision är till stor beroende av kvaliteten på inmatade uppgifter – ju bättre underlag desto säkrare att utfallet är pålitligt.

Programmets struktur bygger på de lagar, regler och system som gäller i dagens samhälle samt ett antal antaganden och avgränsningar. Skattelagstiftningen, socialförsäkringssystemet, standardkostnader för olika offentliga tjänster, högkostnadsskydd samt regler för olika arbetsmarknadsåtgärder är några av de delar som ingår i programmet.

Trots programmets solida och matematiskt korrekta karaktär vill vi inom payoff.nu betona att alla de ekonomiska konsekvenser, som är kopplade till en individs rehabilitering är svåra att identifiera, mäta och beräkna. Särskilt komplicerat är att beräkna det ekonomiska värdet av ”mjuka” s.k. ”icke-ekonomiska” effekter, som förhöjd livskvalitet, bättre hälsa, minskat lidande m.m. Vi har därför valt att inte ta med sådana effekter i våra kalkyler. Den marginella osäkerhet som finns i programmets utfall gör att vi avrundar de beräknade värdena till jämna tusentals kronor.

Avgränsningar och antaganden

För att klara av att bygga upp matematiska modeller och formler som ligger till grund för NyttoSams beräkningar har ett antal avgränsningar, baserade på etablerad nationalekonomisk teoribildning, gjorts. Utan dessa avgränsningar blir sambanden allt för komplexa att beräkna och tolka. Följande avgränsningar har gjorts:

- Inga undanträngningseffekter förekommer. Skapade jobb är ytterligare jobb på arbetsmarknaden
- Alla resursbesparingar kan omfördelas och användas där behov föreligger även i det korta perspektivet
- Ev. inkomstökningar för individen leder till ökad konsumtion, inget sparande förekommer
- Enbart ekonomiska effekter ingår i analysen. Eventuella ”icke-ekonomiska” effekter på livskvalitet och välbefinnande ingår inte

---

⁹ Skatter, arbetsgivaravgifter mm.

- De ekonomiska effekter som ingår gäller bara den specifika individen. Eventuella indirekta effekter som uppkommer för familj och omgivning ingår inte
- Programmet förutsätter att allt som produceras av de personer som arbetar/kommer i arbete är efterfrågat på marknaden.
- Den intäkt som staten har i form av moms och indirekta skatter bygger på den produktion som individen åstadkommer och inte den konsumtion som han/hon kan orsaka
- Programmet förutsätter att utbetalade lönebidrag alltid är anpassade till individens produktivitet, innebärande att arbetsgivaren inte kan göra någon vinst på den del av produktionen som denne kompenseras för med lönebidrag
- Lönebidraget står i omvänd relation till individens produktivitet